D·N
8/8 1954

Weimar och Bonn

Den tyske historikern Erich Eyck, berömd framför allt genom sin liberalt kritiska Bismarckbiografi, har utgivit första delen av ett stort arbete om Weimarrepublikens historia (Geschichte der Weimarer Republik). Framställningen går i denna del fram till det första folkvalet av president, i april 1925, med Hindenburg som segrare; det sista avsnittet har den karaktäristiska beteckningen "republikens nederlag". Mot metoden i undersökningen kan anmärkningen riktas att Eyck i alltför hög grad är inriktad på att finna orsakerna till "republikens nederlag", att han så själva verket vill utreda hur Tyskland åtta år efter Hindenburgs val, femton år efter det stora nederlaget, blev en nationalsocialistisk diktatur. Många problem blir därför knappt och ofullständigt behandlade. Men genom den utförliga och ofta inträngande analysen av den första tyska demokratins svårigheter — väsentligt mildrade blott under den korta välståndsperioden 1924—1929 — bildar boken ett gott underlag för en jämförelse mellan då och nu.

Eyck belyser i detalj det kända förhållandet att en stor del av det tyska folket, främst byråkratin, militären, den konservativa majoriteten av bildade och besuttna över huvud, från början var fientlig mot Weimarrepubliken och gjorde denna regim ansvarig för både nederlaget och det s.k. Versailles-diktatet. Det är på en gång motbjudande och fascinerande att följa den väldiga agitations- och förfalskningsprocess som här ägde rum. De generaler som efter det mest bestämda löften om en snar seger led ett totalt nederlag på sommaren och hösten 1918 och som anbefallde kapitulation på rent militära skäl kom senare att inför en bred opinion framställ som obesegrade — ansvaret för nederlaget påfördes de politiker som efter kejsardömets sönderramlande måste överta konkursboet och undertecknа fredsvillkoren. Dolkstötslegenden, enligt vilken den tyska armén drabbats inte av nederlag på slagfältet, utan av förrädiska stämplingar och politikernas defaitism, var det slagkraftigaste av agitationsnumren, men ändå blott ett inslag i vånaden av illusioner, fördomar, hatkänslor mot de segrande västerstrikningarna, som man nästan lyckades identifiera med segrarna i det stora kriget. De partier som åtminstone tidvis menade allvar med uppfyllelse- och försoningspolitiken — demokrater, centersocialdemokrater — riskerade skärpning av hetsen och nederlag vid valen så snart de gav efter även för västmakternas på fredsfördraget grundade krav, då de, ofta av rent taktiska skäl, anslöt sig till de nationalistiska parollerna blev de misstänkta i de länder med vilka de skulle förhandla, och deras oförmåga att vinna lättnader i fredsvillkoren blev nytt bränsle för nationalistkampanjen. Först de tysk-nationella, för vilka tyska folkpartiet ofta vek undan, och sedan nazisterna verkade på detta sätt systematiskt som det yttre och inre samförståndets död därmed demokratins dödgrävare.

Men på andra sidan av partiväsendets spektrum förelåg en liknande situation. Socialdemokraterna arbetade under ständigt tryck, först från de oavhängiga, sedan från kommunisterna, som genom fördömandet av uppfyllelsespolitiken gjorde gemensam sak med nationalisterna, men som tillika krävde en revolutionär omvälvning efter tysk mönster. För att inte förlora väljare drevs socialdemokratin till eftergifter åt vänster, liksom demokrater och katoliker till eftergifter åt höger; de vägade inte genom samregeringen med de borgerliga riskera röster bland arbetarna och bidrog alltså till försvagandet av rikastyrelsen. Denna för sönderfallande demokratier typiska dragning åt ytterligheterna och den svaghet i mitten som härav blev en följd ledde i sin tur till talrika regeringskriser, osäkerhet och bristande handlingskraft och därmed till stärkande av de antidemokratiska krafterna både till höger och vänster.

Dessa tendenser, som ger demokratins störtande i Tyskland, liksom tidigare i Italien, ett så skrämmande drag av ofrånkomlighet, stod i nära sammanhang med den ekonomiska utvecklingen. Det befanns, åtminstone i denna del, inte tillräckligt av Eyck. Under de goda åren efter 1924 kunde, trots valet av Hindenburg, en stabilisering av demokratin skönjas. Med krisen omkring 1930 blev situationen densamma som omkring 1920, och denna gång gick regimen mot undergången.

Hindenburgvalet i Weimarrepubliken kom sex och ett halvt år efter krigets slut; Bonnrepubliken är nu fem år gammal, och det är nio år sedan det nazistiska Tyskland nederlag. Skillnaden mellan Bonn och Weimar är ofantlig. Då var regimens motståndare på båda sidorna alltid starka, endast få regeringar stödden av en majoritet, partisplittringen var stor och nya splitterpartier bildades oavbrutet. Nu är demokratin godtagen av nästan alla, regeringen är stabil och stöds av en fast majoritet, partierna är relativt få och småpartierna har snarast tenderat att gå tillbaka. Mottsättningen mellan regering och opposition är kanske något mera bullersamt markerad, men knappast mera djupgående än i de berövade anglosaxiska och skandinaviska demokratierna. Liksom under Weimarrepubliken kritiserar oppositionen de styrande för att inte än mera energiskt hävda Tysklands intressen mot segrarnas, men i Bonn har socialdemokraternas aktioner på den linjen snarast varit av den måttliga art som stärker regeringen mot utlandet utan att försvaga den inom landet. Förhållandet mellan Tyskland och västmakterna är än bättre än under Weimars korta blomstringsperiod; Tyskland, liksom Italien och Japan, har på några få år förvandlats från fiende till allierad.

Man kan åtminstone i några punkter vara tämligen säker på orsakerna till denna skillnad. Nazismen är djupare kompromitterad än den kejserliga regimen; även om alltför många gamla nazister återvänt till betydande poster, är inte byråkratin och de högre socialgrupperna lierade med det förlängina som för tretton år sedan. Vänsterextremismen har på samma sätt undergrävts av erfarenheten; socialdemokratin har kastat bort marxism och alla tendenser till antinationalism. Den väsentliga orsaken till Tysklands liksom till Västerns relativa enighet är väl dock trycket från öster, faran från öster. Som alltid är det en gemensam motståndare som gör det möjligt för partier och stater att lägga sin konkurrens och sina konflikter skymmas av samfällda mål.

Enklare taxering – men ej tillräckligt enkel

Förslaget om förenklingar i taxeringsförfarandet utgör en teknisk sett elegant lösning. Kommer huvudlinjerna att accepteras av finansministern — han avvaar på målet i en intervju i Morgon-Tidningen — blir en betydande grupp av inkomsttagarna befriad från deklarationsbesvären och taxeringsmyndigheterna från en motsvarande detaljgranskning av en stor mängd småbelopp. Särskilt tilltalande i principuppläggningen är kombinationen av vissa schablonbelopp för alla och en rätt långt driven schablonisering därutöver även för dem som har anledning yrka avdrag utöver de automatiskt gällande. Det är ett metod som man hoppas kommer att överleva remissinstansernas och finansministerns granskning. Det är en enkel rättvisetgärd med en viss generositet i avdragen även för dem som på grund av särskilt stora kostnader hamnar ovanför de "deklarationsfria" strecken.

I fråga om de av utredningen förelagna beloppen är det emellertid inte möjligt att vara nöjd. Man har väl varit ängslig för baksiag från hr Skölds sida, eller denne har önskat ett utrymme för större givmildhet än de sakkunniga — och så har beloppen tagits till kraftigt i underkant. 100 kronor i förvärvsavdrag och 150 i förskärningsavdrag (häri ingår ju också sjukförsäkringspremierna) gör att alltför många kommer att tvingas begära extra avdrag och alltså inte bli befriade från deklarationsbesväret. Särskilt blir detta på grund av resekostnaderna fallet i de större tätorterna. Att det högsta tillåtna försäkringsavdraget inte höjs med mer än 30 procent, trots att det för närvarande är så långt tillbaget och trots inräkningen av sjukförsäkringsavgifterna, är också felaktigt. Alltför få får härigenom någon lättnad att tala om på denna punkt, och den uppmuntran till vidgat försäkringsparande som så väl behövs uteblir.

Finansministern har redan anmält starka tvivel beträffande tanken att göra folkpensionerna skattefria och i stället beskatta pensionsavgifterna. Detta system skulle bli utan fördel för flertalet folkpensionärer — de är redan nu befriade från skatt —, utgöra en ganska betydande vinst för folkpensionärer med inkomster vid sidan om folkpensionen och innebära en direkt nackdel för alla som ännu inte uppnått pensionsåldern. Att beskattningen av folkpensionerna utgör ett problem både när det gäller de gamlas möjlighet att få rimliga pensioner från sina företag — särskilt på arbetarsidan — och när det gäller att stimulera pensionsinnerna att i stället av krafter kvarstå i produktionslivet är sant. Från liberalt håll har detta också upprepade gånger påpekats, naturligtvis utan att regeringen varit villig att göra något åt saken. Men lösningen bör väl sökas efter andra linjer än av taxeringsutredningen föreslagna.

En höjning av schablonavdragen — åtminstone till det dubbla — samt ytterligare höjning av taket för försäkringsavdragen är de mest angelägna ändringarna i förhållande till förslaget. Först härigenom kan syftet, deklarationsfrihet för det övervägande antalet inkomsttagare och på ett mer genomgripande sätt förenklad taxeringsorganisation, säkerställas.

För många skulle det härigenom också bli en viss skattelättnad. I kombination med en sänkning av uttagningsprocenten och speciella lindringar för de lägre inkomsttagarna skulle på så sätt ett första ordentligt steg på vägen mot rimligare skatter kunna tas. Men finansministern vägrar envist att sänka uttagningsprocenten. En taxeringsreform som behövs av rent organisatoriska skäl, som under alla omständigheter är nödvändig, betraktar han inte som en lämplig del av en skattereform, utan som ett medel att slippa genomföra en verklig skattelättnad.

PRESSGRANNAR

Utredningen har varit för försiktig, det är Ny Tids (o) omdöme om schablontaxeringsförslaget. Omkostnadsavdraget är för lågt:

Visserligen beräknas ca 2,5 milj. av landets 3,4 milj. skattebetalare ha inga eller lägre omkostnader än 100 kr., och visserligen har man utgått från att de som har högre avdrag än 100 kr. skulle få lämna ut dessa till närmaste högre hundratal. För de allra flesta kommer ett schablonavdrag utformat på detta sätt alltså att medföra en viss skattelindring. Det skulle emellertid enligt kommittéförslaget bli mindre än man tidigare antagit, då ha anledning räkna med. Kommittén har beräknat att om schablonavdraget 4 stället höjdes till 200 kr. skulle ca 2,8 milj. skattebetalare få avdrag utan särskild prövning. Detta belopp får nog anses vara det minsta som man kan tänka inför om den andra delen av taxeringsreformens syfte — en påtaglig skattesänkning för flertalet skattebetalare — ska kunna nås. Också det beloppet är relativt lågt för storstädernas del, där i många fall spårvagnsavdraget är lika stort eller större.

Bondeförbundet har större möjligheter att påverka utvecklingen i regeringsställning: det kan inte bortresoneras vid en samlad bedömning, skriver Skånska Dagbladet (fp):

Partiet skulle givetvis inte ha varit utan inflytande i oppositionsställning heller. Men det kan under alla omständigheter fastslås att bondeförbundet inte gått någon ljusare framtid till mötes som slutvagn åt folkpartiet.

Nog så riktigt då det gällt att pressa ut mesta möjliga av konsumenterna. Den efterginvhet som socialdemokraterna hänvisdag har visat skulle inte ha kunnat överträffas av någon — inte ens av högern, även om detta parti gjort sitt bästa att tillfredsställa bondeförbundet. Socialdemokratin är "partenären" som varit mest villig att betala — för att se saken med hr Norups ögon.

För några dagar sedan upprepade statsminister Erlander sitt gamla grepp att börja en valrörelse med att ifrågasätta oppositionens pålitlighet i utrikespolitiska ting, framhåller Upsala Nya Tidning (fp):

Med ett stycke advokatyr vände hr Erlander sin attack därhän att folkpartiledaren Ohlin borde svara för en del av de satser som högerledaren Hjalmarson tagit i sin mun. Nu har den senare begagnat första tillfälle att svara för sig själv och göra det inför det forum han närmast ansvarar inför, nämligen högerns riksdagsgrupp. Vad hr Hjalmarson hade att säga dessa damer och herrar var också något att det med fördel kan begrundas av flertalet ibland oss.

Till skillnad från hr Undén är hr Hjalmarson ingen dogmatiker. Han utgår inte från någon teori som fakta får lov att rätta sig efter, utan från de stora fakta som vi måste ta hänsyn till vare sig vi vill det eller inte. Sådana fakta är världens uppdelning i två block, varav det kommunistiska är avgjort aggressivt och dessutom ligger oss obehagligt nära. Mot hotet österifrån söker vi i första hand trygga oss genom egna försvarsansträngningar, men vi vet att dessa inte kan bli effektiva om vi inte får bra erfarenheter med och inköpa materiel från de västliga stormakterna. Detta förutsätter i sin tur att vi inte gör våld på vår naturliga solidaritet med demokraterna, som vi för övrigt är förbundna med också genom starka ekonomiska band.

Effektiv försvarsförberedelse förutsätter förberedd hjälp väs-

Erlander–Ohlin möts i disputation

Statsminister Erlander och folkpartiledaren professor Ohlin möts i en disputation den 3 september i Göteborg. För arrangemangen svarar folkpartiet i Göteborgs socialdemokratiska arbetarkommun. (TT, Göteborg.)

Månadslång övning med Blekingeförsvar

En större krigsövning med deltagande av ett par tusen man, anordnas i höst i Blekinge med början den 15. september. Den kommer att pågå en månad. Alla försvarsgrenar skall delta.

Platserna för övningen är under utarbetande inom Blekinge kustartilleriförsvar. Övningen skall ledas av chefen för sydkustens marindistrikt i Karlskrona, kontreamiral Erik Sam[illegible], med biträde av chefen för Blekinge kustartilleriförsvar, överste Alf Kolmodin. (DN, Karlskrona.)

Köpmannen tillstår stöld av klockorna

Den köpman i Stockholm som häktades för en tid sedan som misstänkt för stöld av klockor till ett värde av cirka 40.000 kr. har nu erkänt att han själv stulit klockorna.

Tillsammans med en annan man, som också är gripen, åkte han i juli upp till Örnsköldsvik och där förde de inbrottet i en urmakeriaffär och som över klockorna. Vid hälsningsförhandlingarna förklarade köpmannen att han fått klockorna av en okänd man.

ter ifrån, dvs. samverkan med Atlantpaktländerna redan under freden.

Hr Erlanders bekymmer över folkpartiets och högerns svårigheter att samverka har gjort föga intryck, menar Karlstads-Tidningen (fp):

Avsikten med hr Erlanders framställning var självfallet att visa — nu liksom under förra valrörelsen — att endast den nuvarande koalitionen är i stånd att regera detta land. Oppositionen är för inbördes splittrad och handlingsodugllig för att kunna förvalta ett sådant förtroende. Det torde vara för tidigt att in konkreto diskutera hur det skulle bli, därest den nuvarande koalitionen ginge sönder. Men principiellt borde väl även statsministern göra den reflexionen, att eftersom ett enligt hr Erlander själv så pålitligt socialistiskt parti som den svenska socialdemokratin och ett så pålitligt borgerligt parti som bondeförbundet enligt ett dagsfärskt uttalande i Skånska Dagbladet alltjämt är samarbetar så bra som uppges vara fallet, så borde väl antisocialistiska partier inte ha svårare för att etablera ett fruktbärande samarbete. De har väl ändå bra mycket mer gemensamt som grund för en praktisk regeringspolitik än ett klart socialistiskt och ett lika klart borgerligt parti, vilka inneras är som eid och vatten, låt vara att de länge övat sig i konsten att urvattna sig själva.

Trafikkrönika

Inför de mörka kvällarna

Knappt den senaste veckan krävde den vildsinnt ingrade trafiken 25 liv. Nu har vi kommit in i augusti. För varje dag som går blir det mörkare på kvällarna och farligare på vägarna.

Smala vägar med stark samtrafik av bilar, mopeder och cyklar betyder ideliga och olidliga trängmoment. Först när bilkonstruktörerna åstligen löser problemet att förse vagnarna med samtidigt starka och icke bländande strålkastare upphör nattkörningen att vara tiodubbelt farligare än i dagsljus. Till dess återstår bara för bilisterna att ofta kontrollera strålkastarinställningen och hålla åtminstone lugna farter efter mörkrets inbrott.

Typisk landsvägsepisod

Vi vet alla ungefär hur olyckorna med cyklisterna går till. Jag berättar en första, egen upplevelse. Platsen var den raka, fina vägen strax söder om Södertälje. Tre mötande bilar blindade mig något. Plötsligt upptäckte jag en cyklist alldeles framför kylaren. Som alltid var han klädd i mörka kläder, som regel tåg han inte ute på vägkanten, utan föredrog den finare asfaltbeläggningen längre in på vägen, och som ofta saknades kattöga bak. Min reaktion var den naturliga, jag girade ut åt höger. Den här gången fanns det plats mellan cyklisten och de mötande bilarna, även om det bara var centimetrar som klarade oss.

Hur ofta händer det inte att bilisten för att rädda en cyklist går en smula för långt åt höger? Då blir det en frontalkollision.

Låt oss sakligt och iskallt analysera hur en bilist bör handla när han vid ett möte upptäcker en cyklist framför vänstra flygeln. Själv här han viss skuld till risken, men det är ju inte det som är det huvudsakliga, utan det är att rädda stora antalet människoliv, så vill nog ingen kalla skatten mothjudande.

Stillmon

Kalmarbon dog av skada vid olycksfall

Obduktionen av kyrkogårdsarbetaren Gösta Nilsson, Kalmar, bekräftade polisen teori om att något brott inte föreligg. Nilsson avled till följd av en blödning i hjärnan orsakad av fallet från lastbilsfaket.

(TT, Kalmar.)

BILFÄRJOR
Landskrona—Köpenhamn Korsör—Nyborg

LANDSKRONA-KÖPENHAMN
Overfartstid 75 min.
SCARLETT-färjorna
Bilar — Bussar — Lastbilar
Turlista
LANDSKRONA avg.: 8.00 10.00 12.00 14.00 17.00 19.00 22.00
KÖPENHAMN avg.: 8.00 10.00 12.00 15.00 17.00 20.00 23.00
Priser: Enkelbillett T/Returbillett Vuxna vv. kr. 5: 00 vv. kr. 8: 50
Barn vv. kr. 1: 70 vv. kr. 3: 00
Bilar intill 900 kg vv. kr. 6: 75 vv. kr. 11: 25 osv.
Varje dag det stora populära smörgåsbordet. Restaurang och totalutbud. Snabb avfärdning ombord.

UNDGÅ VÄNTETID
RESERVERA PLATS

KORSÖR—NYBORG
Overfartstid 80 min.
S/s BETULA
Bilar — Bussar — Lastbilar
KORSÖR avg.: 4.00* 8.00 12.00 16.00 20.00 24.00*
NYBORG avg.: 2.00* 6.00* 10.00 14.00 18.00 22.00*
* ej natten till sönd. o. månd.
Priser: Enkelbillett T/Returbillett Vuxna d. kr. 6: 50 d. kr. 7: 75
Barn d. kr. 2: 25 d. kr. 3: 25
Automobiler, vikt intill 800 kg d. kr. 16: 50 d. kr. 21: 50 osv.
Telefonen: Landskrona 4200, Korsör 505, Nyborg 1770, Köbenhavn Luna 1003.
Platsbetallning för Er själv och Er bil kan företagas genom Er motororganisation, resebyrå eller direkt till Skandinavisk Linjetrafik — telefon Landskrona 4200.

SKANDINAVISK LINJETRAFIK

DAGENS NYHETER

TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon 22 40 00
för riksamtal: 22 40 20
Telegramadress: Dagnyheter
Postgiro 1919 (för annonser) nummer 71617 (för prenumeration)
Chefredaktör: Herbert Tingsten (Tryftas sökvart kl. 12.30—14.30)
Politisk huvudredaktör: Leif Ahlberg
Redaktionschef och ansvarig utgivare: Sten Rudman
Dagens Nyheters Aktiebolag: Verkst. direktör: Helge Hellbern
PRENUMERATIONSPRISEN
A — Stockholmsutgåvan
Stor-Stockholms Övriga tidningsområde landet
Månad ..... kr. 6:75 6:—
Kvartal ..... kr. 19:— 17:50
Halvår ..... kr. 37:50 34:50
ANNONSPRISLISTA daterad 1/1 1954 tillhandahålles på begäran.
Från starten nr 38069
Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1954.

Pojke i fabriksdamm räddades av chaufför

Chaufför Tage Nilsson, Linnefors i Kalmar län, räddade på lördagen en fyraårig pojke som fallit i Lyckebyåns bro.

Nilsson kom körande förbi Johansfors tegelfabriks damm i Lyckebyån då han fick se en liten pojke stå och peka ner i dammen. Pojkens lekkamrat, Tomas Karlsson, från Broskulla, hade fallit i intill dammluckorna, och Nilsson kastade sig genast i vattnet. Han fick tag i pojken, som snart kvicknade till igen. (DN, Kalmar.)

Akademiska examina

Fil. lämbetsexamen har avlagts i Uppsala av Lena Karin Fries, St:, Bromma, och Per Tunberg, vg, Tönnebo, samt fil. kandidatexamen av Astrid Lundquist, ög. Borgholm, och Elisabeth Rosengren, gh, Uppsala.

KLIPP!
och lämna in annonsen i dag

—Omväxling - vila - nya krafter—

Speciella hälsoresor för vila och rekreation av, för dem, som — samtidigt som de vill göra en intressant skriftlig bekvämt arrangerad resa — önskar skåda sin hälsa, söka bot för olika åkommor vid en välkänd kurort och ev. under läkares ledning genomgå en begynnad kurbehandling:

Drottar och mad i det berömda Meranо i Nordtalien. Avresa 30/8 & 6/9 — eller kombinerad vid det världsbekanta Bad Gastein i Österrike. Avresa 6/9. Pris inkl. 2 kurer, 3/3 klass. Vårdens resad t/r, fria